

בסוד שיח

■ בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת נשא ■ יום ירושלים ■ כ"ח אייר ה'תשע"ד ■ 28.05.2014 ■ גליון מס' 276 ■

תפוצה לכל
קהילות ישראל

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה
ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת קיץ

בכל שבועות בבוקר אחר הלימוד,
קודם התפילה, מתעורר דיון לגבי
'ברכת התורה'. האם הרב יכול
לבאר פעם אחת ולתמיד מהי
הבעיה ומהו הפתרון?...
המשך בעמ' 2

סיפור אשה

"על ברית ותורה שנתת לנו"
יושב לו מנחם מנדל שיינין מטובי
הבחורים שבישיבת כנסת
ישראל-חברון כביתו של מרן
ה"אלטער"...
המשך בעמ' 3

שביבים

■ זמן כפרה לכל תולדותם
■ לכוון רפואה בברכת "אתה
גיבור"
■ התייחסות חז"ל למושג 'עין
הרע'
■ ואמרה האשה אמן אמן
המשך בעמ' 4

ולירושלים עירך ברחמים תשוב

ותשכון בתוכה כאשר דברת

וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תבין

ובנה אותה בקרוב בימינו בניין עולם

ברוך אתה ה' בונה ירושלים.

נוסח האר"י הקדוש

לקח סיפורי המדבר

/ הרב יעקב הלוי פילבר

פרשיות התורה יש בהן מצוות ויש בהן סיפורים, המצוות הן נצחיות ונכתבו לדורות, אך על הסיפורים שבפרשיות התורה יש לשאול האם הם מתארים מצב שארע בשעתך בלבד או שיש בהם גם מסר לדורות? כבר על בריאת העולם הביא רש"י את דרשתו של רבי יצחק המסביר שהדברים נכתבו לתת תשובה לטענת האומות כנגד זכותנו על ארץ ישראל. ועל ספר בראשית כולו אמרו לנו חז"ל: "מעשי אבות סימן לבנים", שסיפורי האבות נכתבו ללמד אותנו איך לנהל את חיינו בעתיד. גם ספר שמות שהוא "ספר הגלות והגאולה ממנה", אמר עליו הנביא מיכה (ז ט): "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות". המלמד אותנו שכל מה שאירע לאבותינו בגאולת מצרים יחזור על עצמו גם בגאולה העתידה, כך גם סיפורי ספר שמות יש בהם גם אמירה לדורות. וכאן אנו שואלים האם גם מסיפורי אבותינו במדבר יש אמירה לדורות, ואם כן, מהו הלימוד הגדול שאנו יכולים ללמוד מסיפורי ספר במדבר על החיים העתידיים שלנו? כבר בכרית בין הבתרים שירטט לנו הקב"ה את מסלול גאולתו של העם היהודי ככתוב: "גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי... ודור רביעי ישובו הנה (לא"י)" וכיורט המסלול הזה מהגלות לארץ ישראל חוזר על עצמו גם בהתגלות למשה בסנה, שם הקב"ה מתווה למשה את מסלול גאולתו של עם ישראל

שהם עיכבו את הגאולה בארבעים שנה, אלא נעשו שדור יוצאי מצרים לא יכנסו לארץ. סיפורי המדבר מלמדים אותנו שני דברים: א. לא הנסיגות של אומות העולם הם שיעכבו או ישבשו את מסלול הגאולה של עם ישראל. ב. שרק המחדלים וההתנהלות מהבית פנימה יכולים לעכב או לשבש את מסלול הגאולה, סיפורי המדבר מלמדים אותנו שהאיום האמיתי על תהליך הגאולה אינו מאיומי הגויים אלא דווקא ממחדלי האיוולת של חלקים מבני ישראל, כמו המאסה בארץ חמדה של המרגלים שהיו ראשי בני ישראל שהעם כולו נגרר אחריהם. וכך היו כני הדברים גם בבית שני, ששם לא האיום של המן ולא של אנטיוכוס הם שהביאו לחורבן עמנו אלא דווקא שנאת החנם שהיה בתוך מחנה ישראל, היא שהביאה לאובדן הריבונות, לחורבן הבית ולגלות ישראל מארצו. תופעה זו חוזרת על עצמה גם בתקופתנו, בתש"ח הוקמה מדינת ישראל, ובתשכ"ז חזרנו אל מרחביה של ארץ ישראל, ומאז ועד עתה מדינות ערב לבטל את העצמאות שלנו, אם במלחמת השחרור, אם במלחמת ששת הימים או במלחמת יום הכיפורים, וועוד מלחמות שנתיימו בתבוסתם, ואם קיימת סכנה לעתידה של ארץ ישראל בימינו היא לא מאומות העולם המנסים ולא יכולים, אלא מהמאמץ הבלתי נלאה של חלושי דעת וקצרי רוח מתוכנו לפגוע בזכותנו על ארצנו, ואנו תפילה כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב.

ויש בכך גם מסר לתקופתנו שהסכנה האמיתית להמשך תהליך הגאולה שלנו הוא לא מהאויבים הישמעאליים מבקשי נפשנו אלא דווקא מאחינו בני ישראל ככתוב: "מהרסיך ומחריביך ממך יצאו".

ככתוב: "וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא (מצרים) אל ארץ טובה ורחבה (א"י) אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הכנעני והחתי והאמורי והפריזי והחוי והיבוסיי". מהו הלימוד שאנו יכולים ללמוד מספורי המדבר?

סיפורי המדבר מלמדות אותנו שמסלול הגאולה ממצרים לארץ ישראל לא היה סוגה בשושנים, ללא הרף נעשו ניסיונות לשבש או לעכב את המסלול הזה. הנסיון הזה הוא כפול: האחד של אומות העולם והשני של עם ישראל, כבר שבוע אחר צאתם ממצרים מתחרט פרעה ואומר: "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו". והוא מנסה עם חילו להחזיר את ישראל למצרים וסופם שהם טובעים בים. לאחר שהתגברו על המצרים בא עמלק להלחם עם ישראל ברפידיים, מלחמה ללא סיבה ומבלי שישאל עשו להם דבר, וגם הם הוכו לבסוף לפי חרב. הנסיגות של האומות לעכב את ישראל לא היה רק בתחילת המסע אלא גם בסופו, סמוך לכניסתם לארץ מנסי סיון מלך האמורי ועוג מלך הבשן להלחם בישראל, וגם הם ניגפו ונוצחו. אליהם יש לצרף את ניסיון בלק ובלעם לקלל את ישראל ולגרשו מן הארץ, ניסיון שגם הוא נכשל ולא יצא אל הפועל. מכל הדוגמאות הללו אנו רואים שכל ניסיונות הגויים לא צלחו. במקביל אנו רואים שגם בעם ישראל לא הכל הולך למישרים, גם בעם ישראל קמו מפעם לפעם חלקים נרגנים וקצרי רוח שפועלים לשבש את מסלול הגאולה, וכאן דווקא הנסיון שלהם עושה פירות, ומסלול הגאולה משתבש ומתעכב. הדוגמה הבולטת לכך היא חטא המרגלים, שאילו לא מאסו ישראל בארץ חמדה ולא הוציאו דיבת הארץ רעה היו נכנסים לארץ בזמן קצר, עכשיו משלא רצו לעלות לארץ, לא רק

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

הבעיה, שאם היה מחויב לברך אדי יצא ידי חובה מאותו אחד שישן מדין 'שומע כעונה' ואם לא היה מחויב לברך, לא נכשל בברכה לבטלה, שהרי לא בירך¹.

ב) עצה נוספת היא לישון בערב החג שנת קבע על מיטתו ואז בבוקר חג השבועות ממה נפשך צריך לברך, לדעת הרא"ש צריך לברך משום שישן בערב החג, ולדעת רבינו תם צריך לברך שהרי הגיע יום חדש².

ג) היו שהציעו לכוון בפירוש בעת 'ברכת התורה' בתפילת שחרית בערב החג, שהברכה תחול רק עד עלות השחר של חג השבועות ולא יותר, ומעתה יוכל לברך ללא ספק, אמנם עצה זו תלויה במחלוקת גדולה באחרונים האם יש כוח ביד אדם להגביל את 'יחלות' של הברכה, ויש לכך מקורות סותרים ואין כאן מקום להאריך בסוגיית גדולה זו.

ד) עצה נוספת היא לא לברך ברכת התורה ולכוון לצאת ידי חובה בברכת 'אהבה רבה' בתפילת שחרית בבוקר החג, וילמד מעט תיכף אחר שסיים תפילתו³.

אמנם רבים מפוסקי בני ספרד סבורים שאפשר לברך ברכת התורה בשבועות בבוקר אם היה ניעור כל הלילה ואין צורך להיזקק לפתרונות הנ"ל, דרך היה המנהג מאז ומתמיד ובמקום מנהג לא אמרין ספק ברכות להקל⁴.

שואל פישל אפרים מלונדון: בכל שבועות בבוקר אחר הלימוד, קודם התפילה, מתעורר דיון לגבי 'ברכת התורה'. האם הרב יכול לבאר פעם אחת ולתמיד מהי הבעיה ומהו הפתרון?

תשובה: נחלקו הראשונים האם אדם שישן שנת קבע על מיטתו במהלך היום ולאחר מכן ניגש ללימוד תורה האם הוא צריך לברך שוב 'ברכת התורה'. הרא"ש¹ סבר שהשינה מהווה הפסק לברכת התורה שביקר בבוקר, ולכן צריך לברך מחדש, אמנם מדברי רבינו תם² נראה שאינו צריך כי ברכת התורה של הבוקר, פוטרת אותו עד הבוקר שלמחרת.

מבואר מכך שמה שאנו מברכים כל בוקר 'ברכת התורה', לדעת הרא"ש הוא משום שהשינה של הלילה מהווה הפסק, ואילו לדעת רבינו תם אין זו הסיבה, אלא הסיבה היא כי שעצם זה שהגיע יום חדש מחייב לברך שוב ברכת התורה.

ומעתה, אדם שניער כל הלילה, נמצא לכאורה בספק האם הוא צריך לברך 'ברכת התורה' שהרי לדעת רבינו תם חייב לברך שהרי הגיע יום חדש, ואילו לדעת הרא"ש אינו צריך לברך שהרי לא ישן ולא נוצר 'הפסק'. ומשום כך בשבועות שאנו נוהגים ללימוד תורה כל הלילה ללא שינה, נוצר ספק הלכתי לגבי 'ברכת התורה'.

ולכן הציעו הפוסקים כמה פתרונות כדי להינצל מן הספק: א) העצה המקובלת ביותר היא לבקש מאחד שכן ישן כלילה לברך את ברכת התורה עבור אלו שלא ישנו, ובכך ממה נפשך נפתרה

א - וכן כמה ממוסדי אשכנז כגון ערוך השולחן ועוד.
 ז - וע"ע שו"ת מהר"ם שיי"ק או"ח סימן א' ושו"ע הרב סימן מ"ז סעיף ד' דאם אין לו מי שיברך בעבורו יברך בעצמו, וזה דלא כמ"ב שפסק שבכל מקרה לא יברך לעצמו אלא יעשה אחת מהפטרונות הנ"ל.

א - מסכת ברכות פרק א סימן יב.
 ב - תוספות מסכת ברכות דף יא עמוד ב.
 ג - מג"א סימן תצ"ד.
 ד - עפ"י הגהות רעק"א לשו"ע סימן מ"ז.
 ה - משנה ברורה לסימן מ"ז ס"ק כ"ח.

סיפור לשבת

"על ברית ותורה שנתת לנו"

/ הרה"ח ר' יצחק ברבר*

בברכת המזון, ואם חיובן הוא מדאורייתא או מדרבנן (משום שאינן לא בברית ולא בתורה). תוך כדי שהזכיר את הענין של ברית ותורה עלה ברעיונו לספר ללומדי בית המדרש על מנהגו החביב של אביו זצ"ל להזכיר את "ברית ותורה" בברכת מעין ג' כפי ששמעו מפה קודשו של מרן הסבא מסלבודקא זי"ע, שנהג כן על פי המחזור ויטרי.

הוא לא גמר את המשפט, והשומעים - למדנים חשובים ותלמידי חכמים מובהקים שאהבו לשמוע את שיעוריו המרתקים, כששמעו את החידוש המעניין, החלו לדון בו בהרחבה, אך בכך לא תם הסיפור.

במוצאי שבת ניגשו אליו מספר אברכים ממתפללי בית הכנסת והחלו לדון עמו שוב בעניין, אחד מהם אחז בידו את המחזור ויטרי ושאלו איפה נמצא הנוסח הזה, הוא כבר חקר ותר בו רבות, אם הוא בהלכות הסעודה או בהלכות ברכות הנהנין (המקומות השייכים לענין) ולא מצא רמז קל לנוסח הזה.

רבי נחום נבון, מעולם לא בדק בעצמו את הגירסא במחזור ויטרי, נאמן היה עליו אבא זצ"ל ששמע כן מפי מורו ורבו, ואין בודקים מן המזבח ולמעלה. על נוסח זה גדל כל ימי חייו וכדבר המובן מאליה היה לו, ולפיכך לא בדק את העניין מבפנים. אבל עתה, שיעורר זאת, אי אפשר להתעלם, ועליו לבדוק את העניין לרגל ההערות שהועלו.

רבי נחום לקח את המחזור והחל לבדוק בו, אך צלל במים אדירים ולא העלה דבר. הצטער רבי נחום על כבוד האלטער ואביו המנוחים, לא היה ספק בליבו כי ישנה כזו גירסא, לא יעלה על הדעת כי האלטער טעה חס ושלום בעניין, ואם הדברים נאמרו, ואביו שהיה גאון עצום בזכות עצמו, וכל חייו נהג עצמו, ולא עוד אלא פרסם הדברים ברבים, וכבר עברו מאז עשרות שנים, ולא התעורר פקפוק בדבר. אם כן חייבת להימצא הגירסא הזאת, אבל משום מה נעלמה ההלכה ופותר אין.

חלשה דעתו ולא מצא נוחם לנפשו, הוא היפך בדבים ובדק בביתו שוב ושוב, עד שהחלה נפשו על כך.

שלושה ימים נצטער רבי נחום ולא מצא מנוח לנפשו, כבוד האלטער וכבוד אביו היו יקרים בעיניו מאד, ולא יכל להשית

יושב לו מנחם מנדל שיינין מטובי הבחורים שבישיבת כנסת ישראל-חברון בביתו של מרן ה"אלטער" מסלבודקא (הגאון הצדיק רבי נתן צבי פינקל זי"ע מנהלה הרוחני של הישיבה) ושומע אותו מברך בכוונה גדולה ברכה מעין שלוש. שפתיו היו רוחשות, אבל ניכר היה כמה מאמץ הוא משקיע בכל מילה שיוצאת מפיו הקדוש, מתעמק הוא בכל מילה ומונה אותה כסופר מעות.

אין זו הפעם הראשונה שמנחם מנדל שומע אותו מברך, אבל בכל פעם... כאילו זוהי הפעם הראשונה. כי להיות תלמיד אצל האלטער זו עבודה שלמה.

יודע האלטער עד כמה כל תנועה שלו צריכה תלמוד, כמה יראת שמים והתבוננות ניתן להשיג דרכה, כמה מעלות טובות, ורכישת דרגות במדרגות האדם השלם, ניתן לרכוש באותם רגעים. הלכך כל פעם שנזדמן הוא לבית הסבא, יודע הוא כי עבודה רבה לו, וניתן להבחין כל פעם בעוד נקודה חדשה.

ואכן אזניו, שהיו כרויות היטב, קלטו את האלטער אומר לאחר "לשבוע מטובה" ו... הוא מוסיף באמצע נוסח לא נהיר כלל... ועל ברית ותורה שנתת לנו.

כתלמידו החביב של האלטער פנה אליו ושאלו מהי ההוספה הזאת עליה לא שמע מעולם.

אמר לו האלטער, ראיתיה לאחרונה במחזור ויטרי (לרבינו שמחה תלמיד רש"י) וכך היא הגירסא הנכונה שצריך לאמרה, על כן אני אומרה, ותוך כדי הוסיף ואמר לו ביידיש "און איהר קענט אויך פירן אזוי" (גם אתה יכול לנהוג כך). ראה בכך מנחם מנדל הוראה מאת רבו, ומאותו יום ואילך אימצה, ולא זז לחבבה כי כך הורה הרבי.

זכה אותו מנחם מנדל לגדול בתורה, ונודע בשערים כאחד מגאוני הזמן, שמו הלך למרחקים כגאון גדול וצדיק נשגב, איש מורס ובר מעלה, וזכה לבנים ובני בנים גדולי תורה ויראה שהולכים בעקבותיו ונודעים בשמם, איש איש ומעלותיו.

אחד מבניו, הגאון המפורסם רבי נחום שיינין שליט"א (דיין חשוב מתל אביב) התמנה להיות ממלא מקומו בבית הכנסת "חניכי הישיבות" (שימש במקום כרב עד ליום פטירתו בשנת תשל"ו).

אחד השיעורים שמסר היה בליל שבת אחת, במשניות מסכת ברכות (פרק ג' משנה ג'). המשנה דנה בדיון הנשים אם הן חייבות

כשיצר איתו קשר סיפר לו את כל השתלשלות הדברים ואת החלום. הגרא"ד פרידמן נותר המום לשמע הסיפור.

לאחר מחשבות רבות אמר לו, תראה, עד כמה שאני משיג בעניינים הללו, נראה לי כי החלום הוא חלום אמת.

וראה איזה פלא יש כאן, אם היה הסיפור מתרחש לפני ימים אחדים הייתי נותר נבוכ כמך, אם היית פונה אליי ושואל אותי, האם שמעתי אי פעם על נוסחה כזאת במחזור ויטרי? הייתי משיב לך על כך בשלילה, עד לאחרונה לא ידעתי על נוסחה זו בוויטרי.

ברם ממש בתקופה האחרונה, עיינתי בספר לקוטי מהרי"ח (מהגאון הצדיק רבי ישראל חיים פרידמן זצ"ל אב"ד ראחוב) וראיתי שכתב בהלכות ברכת הנהנין את הגירסא הזאת, וציין לעיין במחזור ויטרי (חלק ב' סימן נ"ט הלכות ליל הסדר).

את המקום הזה לא חיפש איש, וכי למי יעלה על הדעת כי את הנושא הזה יטמין בעל המחזור בחלק זה?

רבי נחום הסמיך חיפוש לשמיעה וחיפש את המחזור ויטרי בהלכות הללו ומצא את הנוסח המדויק....לאכול מפריה ולשבוע מטובה, ולהודות לך עליה ועל ברית ותורה שנתת לנו. רחם ה' אלוקינו על ישראל עמך וכו' (ואח"כ כתב) ברית ותורה צריך להזכיר בה כברכת הארץ. (מקורות: (בספר ברור הלכה לג"ר ר' יחיאל אברהם זילבר זצ"ל בן הגאון ר' מיכל זילבר זצ"ל הביא ג"כ שכך נהג הסבא מסלבודקא כפי שהעיד תלמידו רבי מנדל שיינין זצ"ל.

עובדה זו סופרה ע"י הרה"ג רבי אביש האגר שליט"א ראש כולל פאפא בירושלים, והוא שמעה מפי בעל המעשה עצמו, הגאון רבי נחום שיינין שליט"א).

*עלון תושבי רובע ט' אשדוד

עצות בנפשו היאך נעלם דבר. מה יאמרו הבריות. טעה בדבר משנה!?

ומשמים ריחמו, לאחר שני לילות טרופי שינה נפלה עליו שינה עמוקה מאד. בלילה השלישי, ובחלומו. רואה הוא את אביו עומד על ידו ודמותו מאירה וזוהרת כימי חיותו, כה חי המראה ומוחשי, עד שנשכח ממנו כי זה זמן כבר "שוכן עפר" הוא.

התרגש רבי נחום לראות את אביו, וגעגועים עזים היו בליבו, הוא ניגש אליו והחל לשוחח עימו על נושאים חשובים שהיו בליבו, לאחר מיכן העלה בפניו את הקושיא הגדולה, היכן נמצאת הגירסא עליה כה דובר.

זה מספר ימים שמספר תלמידי חכמים, כולל הוא, תרים ובודקים את הגירסא הנ"ל ולא מוצאים אותה.

שמע אביו ונתחייך, הוא הראה לו על אדם מכובד בעל הדרת פנים שעמד לא הרחק ממנו, שאל אותו היכן הגירסא, הוא יודע היכן היא נמצאת, ובמילים אלו נעלם ואינו.

כשיעור רבי נחום משנתו הבין שהכל חלום. אבל איזה חלום זה היה, הוא לא דמה ליתר החלומות, לא היו בו מיני הזיות ודברים חסרי פשר וכפי שבאים כך הם נעלמים.

גם חלום שנראה מוחשי, כאשר קמים בבוקר נשכחים הדברים, ולא זוכרים מהם מאומה, ונעלמים הם מהתודעה כלא היו. אך הפעם לאחר שניעור משנתו זכר כל פרט, הכל היה מונח לפניו לפרטי פרטים, כאילו היה זה במציאות.

הוא זכר היטב את הרב שעמד ליד אביו, דמותו צפה מחדש בזיכרונו, הוא הכירו משכבר ימים, היה זה הרה"ג רבי אליעזר דוד פרידמן שליט"א (תלמיד חכם מפואר מחשובי תלמידי מרן האדמו"ר בעל ה"אמרי חיים" זיע"א מויז'ניץ, ומשמש כיום כרב חסידי מכונקא בלונדון) שהתגורר לא הרחק מביתו.

שביבים / שאול שיף

■ זמן כפרה לכל תולדותם

בשבועון החרדי החדש "כל ישראל", ציטט העיתונאי ברוך הכישרונות, דודי שוומנפלד, בטורו האישי, סיפור שסיפר המגיד הידוע רבי שלום שברדון זצ"ל וסימומו ראוי לציטוט חוזר:

"אלא שבאחד מימי שישי הפתיע יוסף הספר (משוק מחנה יהודה, שחזר בתשובה בעקבות התקף לב) את ר' שלום. "זה נגמר כבוד הרב, המספרה תמשיך לפעול היום עד כניסת השבת ועד בכלל, כבוד הרב לך קודם לחנך את החרדים שלך אחר כך תבוא להטיף לנו מוסר".

"על מה יצא קצףך?" שאלו רבי שלום. "מה יום מיומיים?"

"הם כבר עברו את כל הגבולות. מילא הם מפטפטים כל התפילה, לזה התרגלתי. אבל לפרוט דולרים בתוך בית הכנסת באמצע התפילה? זו כבר צביעות. כשהם ידעו מה זה בית כנסת אדע אני מה זה שבת".

כך סיפר ר' שלום והפטיר: זה הפירוש "זמן כפרה לכל תולדותם", כפרה על אלו תולדות? והסביר ר' שלום: כשאדם חוטא, לבד מהחטא, יש למעשיו השלכות ותולדות. אלו שפטפטו ועשו עסקים בבית הכנסת יתנו את הדין על חילול השבת של יוסף הספר. הם זקוקים לכפרה לתולדות שבאו כתוצאה מהתנהגותם. הוא יבוא לדין לאחר מאה ועשרים ואשימו אותו בחילול שבת. אני? חיללתי שבת? כן יאמרו לו. לכל תולדותם. מעשיך גרמו שיוסף הספר יחלל את השבת. מכשיר סלולר באמצע התפילה. שיחת הלו הלו, נו הוו, נו נו. אכן טלפון כשר. טלפון מאושר, אך מי יודע אם לשיחה שכזו אין תולדות שביום מן הימים נהיה זקוקים לכפרה.

■ לכוון רפואה בברכת "אתה גיבור"

על הפסוק משה ידבר והאלקים יענו בקול, אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זצ"ל:

מש"ה נוטריקון: שבת היא מלעזוק. קו"ל נוטריקון: ורפואה קרובה לבוא. והנה בשבת לא אומרים בתפילות שמונה עשרה ברכת רפאנו, אמנם איתא בשם האר"י ז"ל שבשבת קודש יש לכוון לרפואה בברכת אתה גיבור בתיבת "ורפא חולים", היינו למרות שאין אומרים התפילה בפה ממש, אבל במחשבה מותר לכוון בעת אמירת סומך נופלים ורפא חולים. לפי זה בא הרמז, ששבת היא מלעזוק, היינו שבשבת אפשר לזעוק בברכת אתה גיבור, ואז רפואה קרובה לבוא, כי ברכת אתה גיבור היא יותר קרובה בשמונה עשרה מאשר ברכת רפאנו שהיא הברכה השביעית.

■ התייחסות חז"ל למושג 'עין הרע'*

/ הרב אברהם דבדה

אמרתי בס"ד לצטט איזה מקורות שראו עיני לדעת איזה דרך ישכון אור, בעניין עין הרע.

בפרשת לך לך מסופר ששרה אמנו ע"ה אחרי ששהתה עם אברהם עשר שנים בארץ כנען ולא ילד לו בן (כתב רש"י לפי שאין ישיבת חוצה לארץ מן המנין ששם עדיין לא נאמר לו "ואעשך לגוי גדול") הביאה לו את הגר שפחתה לאשה ותהר הגר ותלד בן ומחמת כן נעשה כבוד של שרה אע"ה קל בעיני הגר המצרית שאמרה, שרה זו אם צדקת היא איך זה שלא נכנסה להריון כל השנים הללו ואני זכיתי להריון ברגע אחד, והדבר הזה חרה לשרה אמנו ע"ה שנעשתה זולה וקלה בעיני שפחתה המצרית, וגילתה צערה בפני אברהם, וא"ל אברהם "עשי לה הטוב בעיניך" ואז היתה משעבדת בה בקושי עד שברחה הגר ופגש בה המלאך וא"ל חזרי והתעני תחת ידיה ותהרי בן, והקושיא כמו מאלה זועקת הרי התורה סיפירה כרגע שהרתה הגר אם כן מה זה שמבטיח לה המלאך 'הנך הרה ויולדת בן', וכתב רש"י הקדוש "דע לך שמפני צערה של שרה הכניסה עין הרע בעיבורה של הגר והפילה עובר, וזה שהבטיח לה המלך שתחזור להתעבר מחדש". אם כן, ממקרה זה אנו רואים מה נורא כח עין הרע שאפילו תינוקות שבמעי אמן מתכלים על ידיה רח"ל.

בספר "אוצר ישראל" כתב שעשו מחקר שלקחו חתיכת בשר צלי משובח ושמו בסורגים של הכלא שבתוכו יושב אסיר שכל מאכלו

כבר עידו ועידנים פת חריבה ומים לחץ וזה האסיר אין באפשרותו לשלוח יד ליטול הבשר רק בעיניו יביט ורירו נוטף, וכך היה שעה ארוכה, אח"כ לקחו החתיכת בשר הזו ונתנו אותה מאכל לכלב ולא עברו דקות אחדות מעת אכל הכלב הבשר ומיד התעותה בטנו, נפלה לא תוסיף קום, עד שמת. וכל זה מעין רעה שהטיל האסיר ההוא בהחתיכת בשר עד שזרע בה הרס וחורבן ומעתה שבלעה הכלב באה כמות בקרבו וכחרב בעצמותיו.

בגמ' ב"ק פרק מרובה (דף פא.) עשרה תנאין התנה יהושע ואחרון שבכולם "מת מצוה קונה מקומו" פירש רש"י (ד"ה מקומו) וז"ל: מקום שנפל שם בעת מותו קנאו לקבורה ואין בעל השדה מעכב עליו, ובגמ' סוטה פרק עגלה ערופה (דף מה:) איתא אם נפרד הראש מן הגוף ונמצא הראש במקום אחד והגוף במקום אחר היכן קנה מקומו ליקבר בו ר"א או מוליכין הראש אצל הגוף ר"ע או הגוף אצל הראש, דאחד סובר דהיכן שנמצא ראשו שם נפל ומת והגוף עף למק"א, והשני סובר היכן שגופו נמצא שם נפל ומת והראש הוא שערך ונפל במק"א.

וראיתי מי שפירש כי באמת הטעם שהמת קנה מקומו מפני כי רגעים קודם מותו עת בא במצור ומצוק הביט אנה ואנה סביבו בהבטה חזקה כביכול אדמה בואי לעזרתי וזהו קול דמי אחיך צועקים אליך מן האדמה כי הבטת העומד להיהרג רח"ל באדמה שתחתיו היא הבטה כואבת עד תהום חודרת ובהבטה זו קנה מקומו ואין מי מעכב על ידו. ומזה נשכיל מה כח העין. ורבי עקיבא ס"ל היכא שראשו נמצא שם מת שם הביט, ור"א ס"ל היכן שנמצא הגוף שם היתה מיתתו ושם בטתו ולכן דווקא שם קבורתו.

*קטע מתוך המאמר שהתפרסם בכתב העת התורני "אור ישראל"

■ ואמרה האשה אמן אמן

הגאון בעל "ברוך טעם" מליפניק, השתתף בסעודת ברית מילה ולפתע נתחייך. שאלוהו לסיבת השחוק וענה סתומות, שראה מה שראה בגן העדן העליון. העז אחד המסובין ואמר: "אף אני רוצה לראות מה נעשה בגן עדן". השיבו הגאון: "ומי מפריע בעדך, הלא חז"ל אמרו שהעונה אמן בכל כוחו פותחים לו שערי גן עדן. ענה איפא "אמן" ככוונה ראויה ותוכל גם אתה לראות".

(אהל ברוך)

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

עיצוב ועריכה גרפית:

אימייל: gilwein26@012.net.il

גיל ויין
עיצוב גרפי

נשמח לקבל תגובות

והערות מהקוראים

בדוא"ל: besod@013net.net